

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat voorgelegd over de brief d.d. 30 maart 2021, «Afspraken met Tata Steel over CO₂-reductie» (Kamerstuk 32 813, nr. 677) en de brief d.d. 23 april 2021 «Gevolgen controversieel verklaren Expression of Principles met Tata Steel» (Kamerstuk 29 826, nr. 129).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Azarkan

Adjunct-griffier van de commissie,
Yaqut

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
- II Antwoord / Reactie van de Minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie nemen kennis van de brief van de Minister van Economische Zaken en Klimaat met betrekking tot de afspraken met Tata Steel over CO₂-reductie. Deze leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie lezen in de bijlage «Expression of Principles» dat er een aantal randvoorwaarden worden gesteld voor het behalen van de doelen rondom CO₂-reductie zoals, voldoende middelen, het kunnen doorberekenen van de heffing op emissiehandel (ETS) naar de markt, en toegang tot de juiste infrastructuur. Deze leden vragen of, en zo ja, wanneer wordt verwacht dat aan deze randvoorwaarden is voldaan? Wat heeft de Minister al in werking gezet om deze randvoorwaarden te realiseren? Kan de Minister hierbij aangeven welke technieken kunnen worden ingezet om de staalproductie in Nederland te verduurzamen?

De leden van de VVD-fractie merken op dat Tata Steel Nederland te koop staat en zij vragen wat de status is van een eventuele overname en welke partijen daarbij betrokken zijn. Tevens vragen zij welke impact een eventuele verandering van eigenaar heeft of kan hebben op de reeds gemaakt afspraken tussen het ministerie en Tata Steel in Nederland (TSN). De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van plannen van de FNV waarin een alternatieve route tot verduurzaming van TSN is omschreven dan in het Roadmap+. De leden vragen hoe de Minister zijn rol ziet tussen het wegen van verschillende plannen om tot de gewenste CO₂-reductie te komen. Kan de Minister aangeven wat zijn bevindingen zijn van de FNV-plannen? Ziet de Minister ook manieren om sneller CO₂-reductie te realiseren bij TSN?

De leden van de VVD-fractie hebben tot slot met interesse kennisgenomen van de pilot van de Zweedse staalmaker SSAB in Lulea. Is de Minister op de hoogte van de resultaten van deze pilot? Welke lessen kunnen eruit getrokken worden voor de Nederlandse staalindustrie volgens de Minister? Is de Minister bereid om contact op te nemen met de Zweedse overheid om lessen te trekken over hoe men daar deze innovaties binnen de staalindustrie stimuleert?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de afspraken die zijn gemaakt met Tata Steel over CO₂-reductie.

De leden van de D66-fractie lezen dat CO₂-reductie van vijf megaton (Mton) een ambitieuze stap is. Deze leden vragen de Minister waaruit blijkt dat vijf Mton een ambitieuze stap is. Tevens vragen zij of er verschillende scenario's zijn onderzocht waaruit is gebleken of vijf Mton CO₂-reductie daadwerkelijk het meest ambitieuze doel is en kunnen deze scenario's gedeeld worden? Op welke wijze is de luchtvervuilende uitstoot van grafiet en stikstof bij de staalproductie van Tata Steel meegenomen in het plan? Op welke wijze zijn omwonenden en werknemersorganisaties betrokken bij de totstandkoming van dit project?

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de FNV-visie over «groen staal», waarbij een plan wordt gepresenteerd waarbij CO₂-reductie wordt bereikt met minder CO₂-opslag. Hoe beoordeelt de Minister deze visie en hoe verhoudt deze visie zich tot het plan waartoe de Minister met Tata Steel is gekomen? In hoeverre is de rap stijgende CO₂-prijs meegenomen in het plan van de Minister, waarbij de stijgende CO₂-prijs onder andere invloed kan hebben op de financiële kosten van het subsidiëren van CO₂-opslag onder de grond? Onderkent de Minister ook dat een stijgende CO₂-prijs in combinatie met de nationale CO₂-heffing voor de industrie duidelijke (financiële) invloed zal hebben op de productie van staalfabrikant Tata Steel?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie vinden rentmeesterschap een belangrijke kernwaarde. Rentmeesterschap betekent goed voor onze aarde willen zorgen. Verder staat rentmeesterschap voor gedegen financiën en daarmee voor beleid dat haalbaar en betaalbaar is. De Euro die eerst verdiend moet worden kan maar eenmaal uitgeven worden. Deze leden vinden dat, dat voor onszelf, voor een schone en gezonde samenleving en voor generaties die na ons zullen komen moet gebeuren. Klimaatverandering is een van de grootste opgaven van deze tijd. Nederland moet daarom een solide bijdrage leveren aan het halen van het CO₂-reductiedoel dat wereldwijd in Parijs is afgesproken. Daarbij past het volgens deze leden dat afspraken gemaakt worden met partijen die veel uitstoten en die de samenleving tegelijk nodig heeft, over hoe de vergroening concreet vorm moet krijgen. De afspraken moeten passen in de routekaart naar 2050 en suboptimale oplossingen moeten voorkomen worden. Daarbij vragen deze leden aandacht voor het behoud van werk waarmee families in hun eigen inkomen kunnen voorzien en er zo een bijdrage door bedrijven aan de Nederlandse samenleving wordt geleverd.

De leden van de CDA-fractie vinden het in dit kader goed om te zien dat Tata Steel Nederland met ambitieuze plannen komt om in 2035 vijf Mton CO₂-reductie op jaarbasis te realiseren. Daarmee kan het bedrijf een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de doelen uit het Klimaatakkoord. Deze leden vinden het goed en noodzakelijk dat Tata in Nederland in verduurzaming investeert. Dit past in het streven om de industrie in Nederland te vergroenen zonder dat daarbij door weglekeffecten vervuiling zich naar het buitenland verplaatst. Deze leden lezen dat de Minister voornemens is om nauw samen te blijven werken met alle partijen die een bijdrage moeten leveren aan het Klimaatakkoord. Zij vragen de Minister of het daarbij tevens het streven is om met andere partijen vergelijkbare afspraken over CO₂-reductie te maken als met Tata Steel. Kan de Minister aangeven of daarover momenteel gesprekken plaatsvinden met andere partijen en op welke termijn verwacht hij daar resultaten van?

De leden van de CDA-fractie merken op dat het voor het reduceren van de CO₂-uitstoot in de industrie van belang is dat eventuele knelpunten op het gebied van onder andere infrastructuur worden aangepakt. Zij wijzen er in dit kader op dat de Kamer middels de motie Mulder-Harbers (Kamerstuk 35 570-XIII-26) de regering heeft verzocht om de no-regretmaatregelen voor het investeren in de energie-infrastructuur voor de industrie in kaart te brengen en daarover in het voorjaar te rapporteren. Deze leden vragen de Minister welke maatregelen er reeds in kaart zijn gebracht en op welke termijn daar concrete stappen mee kunnen worden gemaakt. Wanneer is de Minister voornemens om deze maatregelen aan de Kamer voor te leggen?

De leden van de CDA-fractie zijn het met de Minister eens dat het gezien het mondiale speelveld van groot belang is dat hogere CO₂-prijzen in Europa er niet toe leiden dat productie en daarmee ook de uitstoot zich verplaatsen naar buiten Europa. Deze leden onderschrijven daarom het belang van een Europees Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), zodat vervuiling ook een prijs krijgt en er een eerlijk speelveld is voor onze bedrijven. Kan de Minister aangeven wat de huidige stand van zaken omtrent CBAM is? Wanneer wordt het definitieve voorstel verwacht en hoe ziet het speelveld er op dit thema uit binnen de Europese Unie? Deze leden merken op dat landen zoals China en Australië overwegen om naar de Wereldhandelsorganisatie (WTO) te stappen wanneer CBAM werkelijkheid wordt vanwege het feit dat zij een koolstofgrenstaks zien als een vorm van protectionisme. Tevens klinkt er vanuit ontwikkelingslanden kritiek op CBAM, omdat een dergelijke mechanisme volgens die landen tot grotere milieuschade zou kunnen leiden. Zij vragen de Minister te reageren op deze kritiek. Welke risico's ziet de Minister met betrekking tot CBAM?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Minister zegt dat de werknemers van Tata Steel Nederland blij zijn met de plannen die opgesteld worden om in IJmuiden een competitief en duurzaam staalbedrijf te realiseren. Echter, 14 mei 2021 werd door FNV een plan gepresenteerd waaruit volgens hen blijkt dat Tata Steel IJmuiden veel sneller de CO₂-uitstoot kan reduceren. Hoe rijmt de Minister deze ontwikkeling met zijn stelling dat de werknemers blij zijn met de plannen van Tata Steel? Zijn de werknemers tevreden met de plannen of zien zij liever een andere oplossing? Deze leden vragen de Minister tevens om een inhoudelijke appreciatie te geven van het door FNV gepresenteerde plan en de gevolgen daarvan te vergelijken met de plannen van Tata Steel. Zij verzoeken de Minister daarbij in ieder geval in te gaan op de kosten en de gevolgen voor werkgelegenheid, CO₂-uitstoot en de omgevingsoverlast van beide plannen. Hoe verhoudt het plan van de FNV zich tot het plan van Tata Steel zelf en hoe weegt de Minister beide plannen in de route naar 2050, zowel economisch, qua werkgelegenheid en op het gebied van klimaat en omgeving?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie vinden het erg belangrijk om over Tata Steel te praten. Deze leden brengen in herinnering dat in Nederland meer dan 50 procent van de CO₂-uitstoot wordt veroorzaakt door slechts tien bedrijven, en dat na de RWE in de Eemshaven centrale en de Uniper centrale op de Maasvlakte, Tata Steel het meest vervuilende bedrijf van Nederland is, verantwoordelijk voor 7 procent van de Nederlandse uitstoot.

De leden van de SP-fractie vragen of er inmiddels eenduidige cijfers zijn over het aantal ton CO₂ dat Tata jaarlijks uitstoot en hoe dit wordt berekend.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de plannen van Tata Steel om in 2030 40 procent minder CO₂ uit te stoten door middel van CO₂-opvang en opslag, Carbon Capture and Storage (CCS). De uitgestoten CO₂ zou dan moeten worden opgeslagen in lege gasvelden in de Noordzee. Deze leden zijn niet overtuigd door deze plannen. Niet in de laatste plaats omdat CCS gepaard gaat met torenhoge subsidies waarvan de noodzaak wat deze leden betreft absoluut niet is aangetoond. Zij vinden dat moet worden voorkomen dat het plan leidt tot enorme oversubsidie en woekerwinsten. Deze leden ontvangen graag een uitputtende lijst van alle subsidies die Tata Steel ontvangt, van alle overheden (Rijk, provincie, gemeente, etc.), met daarbij aangegeven voor

welk doel de subsidies dienen. Voorts willen zij graag weten of Tata Steel een regeling heeft met de Belastingdienst? Zo ja, kan de informatie hierover eveneens gedeeld worden?

De leden van de SP-fractie wijzen op het plan van de vakbond dat onlangs is gepresenteerd. De FNV stelt dat het beter is om te investeren in een productieproces op groene stroom. De plannen van de FNV zorgen voor minder CO₂ en fijnstof uitstoot. Wat is de reactie van de regering op dit plan? Zal er worden geluisterd naar de werknemers en zal Tata worden aangemoedigd te investeren in een daadwerkelijk groen plan? De Minister benadrukt dat draagvlak bij de werknemers onmisbaar is. De leden zijn het hier volledig mee eens. Daarom vragen zij het kabinet in te gaan op de 300 miljoen euro die Tata investeert in CO₂-reductieprojecten en de 1,4 miljard euro waarvan de FNV stelt dat, dat nodig is voor verduurzaming van het bedrijf. Moet er niet veel meer gebeuren, zo vragen deze leden aan de Minister.

De leden van de SP-fractie benadrukken dat progressie van groot belang is. Met name omwonenden worden hard getroffen, zoals onlangs wederom werd bevestigd door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Zij kampen vaker met hartklachten, diabetes en longkanker. Zij moeten verhuizen wegens luchtwegproblemen. Kinderen moeten stevast hun handen wassen als ze buiten spelen, de grafiet die neerslaat op de omgeving is erg gevaarlijk voor hen. De sneeuw kleurt er niet wit, maar zwart. Wat is de reactie van de Minister hierop?

De leden van de SP-fractie vragen hoe Tata durft te beweren dat IJmuiden een van de schoonste fabrieken ter wereld is. Deze leden vinden het onacceptabel dat nog steeds wordt weggekeken voor de gevolgen voor de omgeving, mens en natuur. Hoe is het mogelijk dat de belangen van de sterke lobby van Tata worden gediend en ten koste gaan van het welbevinden van de omgeving? Hoe is het mogelijk dat bestaande regels niet worden nageleefd door Tata? Wat gebeurt er op het gebied van strengere regelgeving en eventuele maatregelen die kunnen bijdragen aan een gezondere leefomgeving? Wat is de reactie van de Minister op een nieuwe aangifte tegen Tata, waarin het bedrijf er door omwonenden van wordt beschuldigd willens en wetens zeer gevaarlijke en kankerverwekkende stoffen uit te blijven stoten? In het kader hiervan zijn deze leden erg benieuwd naar de beantwoording van de Kamervragen van het lid Beckerman van 19 april 2021. Kan de Minister deze beantwoorden?

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de stukgelopen gesprekken met het Zweedse bedrijf SSAB over een eventuele overname. Wat is de reactie van de regering op het feit dat de verduurzamingskosten te hoog waren voor SSAB? Voorts vragen deze leden om een reactie op de plannen van de initiatiefgroep Havenstad IJpoort, die een CO₂ neutrale stad willen bouwen op het terrein van Tata Steel, die duizenden arbeidsplaatsen zou moeten opleveren en breed de ruimte zou moeten bieden aan nieuwe natuurgebieden. Hoe staat de Minister tegenover investeringen vanuit de overheid die hieraan te pas zouden moeten komen? Welke eventuele andere (overname)plannen of mogelijkheden zijn er voor het gebied en wat heeft de voorkeur van de Minister?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over afspraken met Tata Steel over CO₂-reductie en de «Expression of Principles» en hebben hier enkele vragen en opmerkingen over.

De leden van de PvdA-fractie hechten een groot belang aan een duurzame en innovatieve staalindustrie, maar constateren dat er met de Expression of Principles over CO₂-reductie helaas voor een kortetermijnoplossing is gekozen. Deze leden vragen waarom de Minister niet heeft aangedrongen op een toekomstbestendige oplossing waarbij er (na aanvankelijk gebruik van aardgas) gebruik wordt gemaakt van groene waterstof in plaats van CCS. Heeft de Minister de optie van verduurzaming met groene waterstof onderzocht en zo ja is hij bereid de documenten waarop hij de besluitvorming heeft gebaseerd met de Kamer te delen? Deze leden vragen tevens of de Minister bekend is met het alternatieve plan om Tata Steel te verduurzamen van de werkgroep Zeester en vragen of de Minister dat plan op korte termijn wil laten evalueren, inclusief een haalbaarheidsstudie, door een onafhankelijke partij, waarbij ook een doorkijk wordt gegeven naar een klimaatneutrale samenleving. Is de Minister bereid in de vergelijking van deze opties een analyse te maken van de totaal uitgestoten CO₂ in deze tijdsperiode, de verwachte benodigde subsidie en de uitgestoten niet-CO₂ vervuiling?

De leden van de PvdA-fractie brengen in herinnering dat in het klimaatakkoord een zeef is afgesproken die ervoor moet zorgen dat CO₂-opslag alleen gesubsidieerd mag worden als er geen andere opties zijn voor vergroening, en zijn van mening dat dit bij Tata Steel niet het geval is, getuige het plan van de FNV. Waarom spreekt de Minister dan toch de intentie uit om CO₂-opslag toe te passen op Tata Steel IJmuiden? Deze leden willen voorkomen dat er onomkeerbare stappen worden gezet zonder een gedegen analyse van alle mogelijkheden om Tata Steel te verduurzamen. In dat verband vragen zij of de Minister nader in kan gaan op de financiële instrumenten zoals genoemd in zijn brief. Verwacht de Minister dat Tata Steel een aanvraag doet in de eerstvolgende ronde van de Stimulering duurzame energieproductie en klimaattransitie (SDE++)? Kan de Minister toezeggen dat er geen subsidie zal worden verleend aan Tata totdat de hierboven gevraagde evaluatie van beide verduurzamingsopties is afgerond en een debat met de Kamer hierover heeft plaatsgevonden?

De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat de leefbaarheid voor de omwonenden van groot belang is en dat de huidige situatie onacceptabel is. Heeft de Minister kennisgenomen van de aangifte die is gedaan tegen de leidinggevende personen van Tata Steel? Hoe schat de Minister de kansen van die rechtszaak in en wat zegt dat volgens hem over de houdbaarheid van de huidige situatie bij Tata? Op welke manier is het effect op de directe omgeving meegenomen in de keuze voor CCS? Klopt het dat de luchtkwaliteit nauwelijks verbetert bij uitvoering van de huidige verduurzamingsplannen en dat het probleem dus niet wordt opgelost? Is de Minister het eens dat het alternatieve plan van werkgroep Zeester veel meer perspectief biedt voor de omwonenden? Is hij bereid beide plannen naast elkaar te leggen en te toetsen op het effect (gezondheid, stank, vervuiling) voor de omgeving?

De leden van de PvdA-fractie vragen tot slot naar de gevolgen van de huidige verduurzamingsplannen door middel van CCS voor de stikstofdepositie. Wat betekent dit voor stikstofemissies, gezien het feit dat CO₂-opslag structureel veel energie kost en dus zal leiden tot hogere emissies van stikstof en ammoniak? Hoe valt dit te rijmen met het stikstofbesluit van de Raad van State?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie hebben kennisgenomen van de stukken en hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdD-fractie vinden dat er in de «Expression of Principles», waar de Minister zijn handtekening onder heeft gezet, aan onnodige en ook onterechte borstklopperij wordt gedaan. Tata Steel wordt op controversiële wijze bestuurd. Het bestuur handelt vaak tegenstrijdig aan het publieke belang. Zo houdt Tata Steel zich onder andere bezig met de volgende praktijken: Tata Steel vervuult de omgeving. De staalstof blijft gewoon aan een magneetje plakken;¹ de luchtkwaliteit in de omgeving van Tata Steel is slechter dan in de rest van Nederland, mensen hebben gezondheidsklachten en onderzoeken hebben uitgewezen dat er in de omgeving van Tata Steel vaker longkanker voorkomt;² Tata Steel voldoet al jaren niet aan de vergunningen, dus dit is formeel nog illegaal ook. De provincie staat dit helaas toe;³ Tata Steel maakt zich schuldig aan grootschalige belastingontwijking;⁴ Tata Steel heeft de afgelopen tien jaar voor een miljard aan gratis uitstootrechten gekregen van de Nederlandse staat;⁵ Tata steel verdient aan de verkoop van emissierechten, maar gebruikt dat geld niet voor vergroening;⁶ door het heffingsplafond betaalt Tata Steel maar iets meer dan 100 euro waterbelasting per jaar, in plaats van 10 miljoen euro;⁷ Tata Steel is vrijgesteld van energiebelasting;⁸ als grootontvanger van in totaal 77 miljoen euro aan loonsteun staat Tata Steel in de top 10 van de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW), maar er is toch dividend uitgekeerd. Het kan niet worden uitgesloten dat er nog meer dividend gaat worden uitgekeerd;⁹ en Tata Steel heeft maximaal gelobbyd tegen de nationale CO₂-heffing.¹⁰ Van een bedrijf dat betrokken zegt te zijn bij het klimaat zou men dit soort praktijken niet verwachten. De vraag is dan ook hoe serieus de klimaatambities van Tata Steel genomen moeten worden.

De leden van de PvdD-fractie stellen voorop dat het oplossen van de klimaatcrisis begint met het zo snel mogelijk daadwerkelijk reduceren van de uitstoot van broeikasgassen. Dit uitgangspunt zou wat deze leden betreft moeten gelden voor alle sectoren. Deze leden benadrukken dat het zeer onverstandig is om via allerlei trucjes te proberen gewoon door te gaan met uitstoten. Voorop staat dat er bronmaatregelen nodig zijn: zo snel mogelijk minder uitstoot veroorzaken. Deelt de Minister dit uitgangspunt? Zo nee, waarom niet?

---

¹ Joop.nl, 19 april 2021 «Met deze simpele proef toont Tinkebell de schokkende milieuvervuiling bij Tata Steel» (<https://joop.bnnvara.nl/kijk-nou/met-deze-simpele-proef-toont-tinkebell-de-schokkende-milieuvervuiling-bij-tata-steel>)

² De Volkskrant, 30 april 2021 «Tata Steel mag van de provincie nog langer illegaal vervuilende stoffen uitstoten» (<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/tata-steel-mag-van-de-provincie-nog-langer-illegaal-vervuilende-stoffen-uitstoten~be25127e/>)

³ Idem.

⁴ Trouw, 26 september 2020 «Tata Steel IJmuiden betaalde nooit winstbelasting in Nederland» (<https://www.trouw.nl/economie/tata-steel-ijmuiden-betaalde-nooit-winstbelasting-in-nederland~be5f2ad5/>)

⁵ De Groene Amsterdammer, 5 juni 2019 «Krokodillentranen van staal» (<https://www.groene.nl/artikel/krokodillentranen-van-staal>)

⁶ De Groene Amsterdammer, 18 november 2020 «Het stalengezicht van de vervuilende industrie» (<https://www.groene.nl/artikel/het-stalengezicht-van-de-vervuilende-industrie>)

⁷ BNNVARA, 22 juni 2020 «Waarom betaalt Tata Steel maar honderd euro waterbelasting?!» (<https://www.bnnvara.nl/artikelen/waarom-betaalt-tata-steel-maar-honderd-euro-leidingwaterbelasting>)

⁸ Algemeen Dagblad, 14 juli 2020 «Nederland sponsort fossiele industrie met 8,3 miljard euro per jaar» (<https://www.ad.nl/economie/nederland-sponsort-fossiele-industrie-met-8-3-miljard-euro-per-jaar~a1e6eb4/>)

⁹ NOS, 19 maart 2021 «Buitenlandse moederbedrijven mogen toch dividend uitkeren bij loonsteun» (<https://nos.nl/artikel/2373216-grootontvangers-van-loonsteun-in-nederland-keren-in-het-buitenland-winst-uit>)

¹⁰ Trouw, 5 februari 2019 «Als er een CO₂-heffing komt, is het klaar met Tata Steel» (<https://www.trouw.nl/nieuws/als-er-een-co2-heffing-komt-is-het-klaar-met-tata-steel~bd5efecf/>)

Volgens de leden van de PvdD-fractie is de kern van de afspraken de afvang en opslag van CO₂ (CCS). Dit betekent dat bij de staalproductie nog steeds CO₂ vrijkomt en dat de afspraken dus niet écht leiden tot CO₂-reductie. Tata Steel blijft enorme uitstoot veroorzaken, maar gaat dat nu met royale steun van de overheid onder de grond proberen te stoppen. Volgens deze leden valt dit niet onder verduurzaming.

De leden van de PvdD-fractie wijzen er op dat CCS een discutabele techniek is. Erkent de Minister bijvoorbeeld dat CCS geen bronmaatregel is, maar «end of pipe»?

Erkent de Minister dat hij niet kan garanderen dat de onder de grond gestopte uitstoot daar ook op lange termijn daadwerkelijk zal blijven zitten? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waar blijkt dat uit? En kan de Minister dan uitsluiten dat de uitstoot ooit nog vrijkomt? Zo nee, deelt hij de analyse dat als er een risico is dat de uitstoot ooit nog vrijkomt, dat dit niet onder verduurzaming valt. Deze leden zien dit als een tijdelijke verplaatsing van het probleem.

Betreft het CCS-plan van Tata Steel ook opslag onder de Noordzee, zoals recent werd aangekondigd voor de uitstoot van bedrijven uit de Rotterdamse haven? Welke andere zoeklocaties heeft de Minister op het oog voor de ondergrondse opslag van de uitstoot van Tata Steel? Kan de Minister uitsluiten dat dit een negatief effect zal hebben op natuurgebieden? Zo ja, welke?

De leden van de PvdD-fractie constateren dat de Minister zich in zijn brief bereid toont als royale subsidieverstrekker. Uit zijn brief blijkt niet dat hij heeft nagedacht over een limiet. Klopt het dat de Minister nog geen plafond heeft gesteld voor het subsidiëren van Tata Steel? Moeten deze leden dit zien als een blanco cheque? Zo nee, kan de Minister dan een overzicht geven van de kosten die hij verwacht, uitgesplitst naar kostenpost? Hoeveel belastinggeld denkt de Minister te moeten uittrekken voor het CCS-plan van Tata Steel? En hoeveel geld is er nodig voor de benodigde infrastructuur? De leden merken op dat Tata Steel reeds royaal wordt gefinancierd uit de portemonnee van de belastingbetaler. Wat gaat Tata Steel zelf bijdragen? Kan de Minister bij het kostenoverzicht aangeven wie welk aandeel zal bijdragen?

De energietransitie vraagt juist om het verduurzamen van productieprocessen en dat gebeurt nu niet, ook niet met de afspraken die de Minister nu heeft gemaakt met Tata Steel. Klopt het dat het aanleggen van duurzame infrastructuur voor uitsluitend groene waterstof geen onderdeel uitmaakt van de afspraken? Waarom niet? Op welke manier gaat de Minister er dan voor zorgen dat het staalproductieproces zelf kan verduurzamen? Deze leden kunnen zich niet vinden in de beoordeling van de Minister dat de plannen van Tata Steel «ambitieuw» zouden zijn. Waarom is de Minister zo complimenteus voor een van de meest vervuilende bedrijven van Nederland? Erkent de Minister dat Tata Steel al veel eerder had moeten beginnen met het radicaal terugdringen van de diverse vormen van vervuiling die door dit bedrijf worden veroorzaakt? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PvdD-fractie constateren dat er geen afrekenbare reductiedoelen worden gesteld en dat Tata Steel niet beboet kan worden. Kan de Minister dit bevestigen? Deze leden merken op dat Tata Steel al jaren niet aan de vergunningen voldoet. Dat zelfs de volksgezondheid hier ernstig onder lijdt, maakt voor Tata Steel geen verschil. Is de Minister bereid om alsnog over te gaan op de wettelijke verankering van afrekenbare reductiedoelen en het inregelen van een boetesysteem? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister over afspraken met Tata Steel IJmuiden over CO₂-reductie. Zij hebben nog enkele vragen.

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn voor het behouden en verduurzamen van basisindustrie, zoals Tata Steel. Gezien het belang voor de lokale economie en de historische en strategische waarde, vinden deze leden het logisch dat de overheid de hand reikt in het verduurzamen van het bedrijf. In dat licht juichen ze afspraken met dit bedrijf over CO₂-reductie en verduurzaming toe. Zij hebben wel enkele vragen aan de Minister over de inhoud en gekozen route.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen waarom volgens de Minister investeren in duurzaamheid via de markt, meer concreet via gesprekken met het Zweedse bedrijf SSAB, precies is mislukt. In het licht daarvan, vragen ze waarom de Minister investeren in de verduurzamingsstrategie van TataSteel, die in de markt als te weinig ambitieus en niet voldoende toekomstbestendig worden gezien, als een goede stap ziet. Deze leden vragen tevens hoe de ambities van Tata Steel, waarbij ook in 2050 nog afhankelijkheid is van fossiele brandstoffen, zich verhouden tot de ambities van dit Kabinet. Is de Minister het eens dat CCS een voorlopig noodzakelijke, maar geen duurzame oplossing is en dat er op termijn toch echt een andere productieweg gevonden zal moeten worden voor Tata Steel, bijvoorbeeld via waterstof? Is de Minister het eens dat het investeringstechnisch logischer is om direct in de uiteindelijk onvermijdbare, meest gewenste oplossing te investeren, namelijk electrificatie en waterstof? Hoe staat de Minister tegenover de ambitie van onder andere FNV Metaal, waar veel werknemers van Tata Steel werken, om deze omslag naar electrificatie en groene waterstof binnen vijf jaar te maken? Hoe snel zou een volledige omslag in theorie mogelijk zijn? Kan hierbij een voorbeeld genomen worden aan het Zweedse bedrijf SSAB, dat hierin pioniert? Ligt er nu vanuit Tata Steel de ambitie om via volledig hernieuwbare energie staal te produceren, en zo ja, op welke termijn?

Tot slot vragen de leden van de ChristenUnie-fractie in hoeverre deze afspraken ook gaan helpen tegen de uitstoot van fijnstof door Tata Steel IJmuiden? Deelt de Minister de analyse dat het zo spoedig mogelijk stoppen met het gebruik van kolen voor hun productieproces hiertoe bij zou dragen? Deze leden vinden het onacceptabel dat bewoners schade ondervinden aan hun gezondheid door de grote hoeveelheid uitstoot van fijne stoffen en dat lokale overheden nu gedwongen zijn om andere maatregelen op het gebied van luchtkwaliteit te treffen doordat ze te weinig grip hebben op het handelen van Tata Steel.

II Antwoord / reactie van de Minister